

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Мельниченко О. А., д. держ. упр., проф.,

Україна, Харків, Національний університет цивільного захисту України

ARTICLE INFO

Received 6 February 2017
Accepted 12 February 2017
Published 10 March 2017

KEYWORDS

public investment policy,
dynamics,
capital investment,
socio-economic development,
Ukraine,
region.

ABSTRACT

Further development of the interpretation of the concept of the "public investment policy" and "socio-economic development of territories" has been provided. The dynamics of capital investments in Ukraine has been studied. The impact of the public investment policy on the socio-economic development of Ukraine and its regions has been determined.

© 2017 The Author.

Постановка проблеми. Для задоволення усе зростаючих потреб споживачів і належного реагування на нові виклики, які обумовлені у т.ч. глобалізацією, необхідно усе більше і більше ресурсів. Але у своїй більшості, суб'єкти господарювання потерпають від їх дефіциту, тим самим підвищуючи актуальність залучення додаткових інвестицій. Обсяги, види, напрями та способи їх використання обумовлюються впливом ринкових механізмів і механізмів державного управління. Однак комерційні структури прагнуть максимізувати передусім власну вигоду, тим самим обумовлюючи поглиблення диспропорцій розвиненості окремих територій. Виправити даний недолік мусить держава, яка "визначає, які сегменти та сектори інвестиційного ринку є пріоритетними, що потрібно зробити, щоб не тільки захистити, але й заохотити інвесторів робити вкладення у певні активи, як запобігти диспропорціям на інвестиційному ринку, яким інвестиційні інститути потрібно дати можливість утворювати і яким вони мають відповідати вимогам. Все це покликана впроваджувати державна інвестиційна політика" [11, с. 88], яка допоки є недостатньо результативною в Україні, тим самим обумовлюючи актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наріжним каменем дисертаційних досліджень стала проблематика державного регулювання соціально-економічного розвитку України та її регіонів (Балашов А., Белаї С., Бібік Н., Борейко В., Борох О., Головченко О., Зульфугарова С., Івашина О., Іващенко А., Кубатко О., Кузнецов А., Матусяк С., Мірзодаєва Т., Молодцов О., Поліщук В., Прокопенко О., Тісунова В., Фоміна М.), а також особливостей реалізації державної інвестиційної політики цій царині (Воронін І., Гончаренко М., Дацій Н., Демидович В., Дмитрів В., Захарін С., Кармазіна Н., Кириченко О., Клименко О., Ковальчук С., Кондрашова М., Кузенко Н., Кулемзін О., Лакіш С., Лисяк Л., Мартиненко В., Мединська Т., Мерзляк А., Новицька Т., Оніщенко О., Рамський А., Романова Т., Свірідова Н., Скірка Н., Смолкіна Г., Ткачик Ф., Туріянська М., Федоренко І., Шаповал О., Шапошнікова О., Яценко А.) тощо. Попри це зазначена проблематика залишається актуальною, про що свідчать публікації таких науковців, як Березька К, Березький О., Маслій В. – оцінено диспропорції регіонального розподілу іноземних інвестицій в Україні [1]; Бондаренко Ю. – визначено шляхи підвищення ефективності державного управління в інвестиційній діяльності [3]; Васильченко Г., Васильченко С., Стефанишин Б. – пояснено зрушення в інвестиційній привабливості регіонів в умовах глобалізації економіки [4]; Косенко А. – виокремлено шляхи вдосконалення державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату [13]; Макогін З. – проаналізовано ефективність використання інвестиційних ресурсів регіонами України [16] та ін. Віддаючи належне напрацюванням вітчизняних науковців, слід наголосити увагу на необхідності продовження наукових розвідок за даною проблематикою.

Методи дослідження: абстрактно-логічний – для теоретичних узагальнень і формування висновків; логіко-семантичний – для забезпечення подальшого розвитку понятійного апарату; статистичних порівнянь – для дослідження результативності реалізації державної інвестиційної політики.

Постановка завдання. Метою статті є розробка рекомендацій по вдосконаленню впливу державної інвестиційної політики на соціальний та економічний розвиток України та її регіонів. Для досягнення цієї мети необхідно вирішити такі завдання: 1) забезпечити подальший розвиток тлумачення понять "державна інвестиційна політика", "соціально-економічний розвиток територій"; 2) дослідити динаміку капітальних інвестицій в Україні; 3) виявити вплив державної інвестиційної політики на соціально-економічний розвиток України та її регіонів.

Виклад основного матеріалу. Проблематика впливу держави на процес залучення та використання інвестицій не нова для вітчизняної науки. Попри це донині відсутній усталений понятійний апарат. Проведені узагальнення законодавчих актів і публікацій за даною проблематикою дозволили виділити такі сутнісні ознаки поняття "державна інвестиційна політика":

1. *Загальна характеристика:* система [9; 10]; комплекс [14; 15; 19; 21]; рішення [10; 20]; правові [10; 14], адміністративні, економічні [14], організаційні, соціально-економічні [10] заходи [9; 10; 14; 15; 21]; економічна, структурна політика [8].

2. *Сносіб і предмет:* реалізація [6; 21]; залучення [8; 12], концентрація [8; 10]; стимулювання; узгодження проектів і програм з цілями [20]; відповідальне використання [8]; інвестиційні ресурси [9; 12; 20; 21]; інвестування в основний капітал [2; 21]; інвестиційні процеси [14; 21], діяльність [2; 12; 15].

3. *Масштаб:* держава [6; 14; 15; 21], галузі [8; 9; 10; 20], підприємства [2; 9], організації [2], суб'єкти господарювання [8; 15], економіка [20], території, домогосподарства [21], населення, регіон [12], країна [19].

4. *Цілі:* інвестиційний розвиток [2]; сприятливі умови [2; 8; 15]; вирішення проблем [12]; розвиток виробництва, науково-технічний [20], соціальний розвиток [12; 20]; інвестиційна привабливість [21]; розширене відтворення основних засобів виробництва [8]; підтримка гнучкої кон'юнктури на ринках капіталу та інвестиційних ресурсів [2]; нарощування, збільшення, удосконалення [21], підвищення [9; 15; 21], поліпшення [9; 12], пошкваллення [15], поширення, активізація [14], отримання, досягнення [15; 21]; прибуток (дохід), ефективність [8; 9; 10; 12; 15; 21], соціальний ефект [15; 21]; прогресивні зрушення [9].

На окрему увагу заслуговують ті тлумачення поняття "державна інвестиційна політика", які вирізняються змістовністю, як-от: "комплекс цілеспрямованих заходів, проведених державою, зі створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою пошкваллення інвестиційної діяльності, піднесення економіки, підвищення ефективності виробництва та вирішення соціальних проблем" [15, с. 109]; "система заходів, спрямованих на підвищення ефективності суспільного виробництва в результаті планомірного покращання його структури, шляхом спрямування інвестицій у відповідні галузі, сфери, підприємства, на основі суспільних та індивідуальних потреб, з урахуванням прогресивних зрушень в науці, техніці та нових технологіях" [9, с. 180]; "система правових, соціально-економічних, організаційних та інших заходів, що забезпечують обсяг, структуру, напрями інвестицій у найбільш перспективні види діяльності й галузі на основі нових організаційно-економічних рішень, концентрації інвестицій і підвищення їх ефективності" [10, с. 3].

Варто погодитись, що тлумачення поняття має чітко відбивати "основні ознаки предмету, явища, процесу або об'єкту" [5]. Проте чимало вивчених тлумачень недостатньою мірою відповідають цьому критерію. Так, зокрема, Н. Дацій вважає, що державна інвестиційна політика є "інструментом реалізації стратегії розвитку держави..." [6, с. 6], тоді як доречніше вести мову не про "інструмент", а про "складову державної економічної політики", яка визначає вектор розвитку національної економіки, тоді як "інструменти" є засобами досягнення заздалегідь визначеної мети. Т. Новицька ототожнює "державну інвестиційну політику" та "комплекс урядових рішень" [20, с. 6], тим самим ігноруючи роль у цьому процесі інших інституцій (Верховної Ради України, Президента України, Ради національної безпеки та оборони України, місцевих органів державного управління, органів місцевого самоврядування...), чия діяльність пов'язана з розробкою та реалізацією державної інвестиційної політики. Ф. Ткачик зводить "управління інвестиційними процесами до вдосконалення нормативно-правової бази" [21, с. 22], тоді як невинувато поза увагою залишаються адміністративні, економічні, організаційні та соціально-психологічні засоби державного регулювання.

Характеристикою результатів державної інвестиційної політики в Україні є обсяг капітальних інвестицій за видами активів (табл. 1), з яких 96,7 % (2016 р.) припадає на інвестиції у матеріальні активи, у т.ч. 36,2 % – машини, обладнання та інвентар, 28,5 % – житлові та нежитлові будівлі, 9,3 % – транспортні засоби. Невикористаний резерв зростання обсягу інвестицій (нині, відповідно, 3,3 і 0,5 %) стосується як нематеріальних активів, так і земельних ділянок (останнє, зокрема, обумовлене черговим продовженням терміну мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення).

Таблиця 1. Капітальні інвестиції за видами активів в Україні, млн.грн./квартал (розраховано за [7])

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Інвестиції у матеріальні активи	59848,4	53008,8	63682,7	65905,4
у т.ч. житлові будівлі	9032,2	8294,3	11402,5	9376,7
нежитлові будівлі	11313,1	10214,9	10832,7	9999,1
інженерні споруди	12961,1	11649,8	12737,2	12568,7
машини, обладнання та інвентар	19758,2	17237,2	21105,8	24698,7
земельні ділянки	254,7	249,8	360,5	333,5
Інвестиції у нематеріальні активи	2619,9	1846,2	4596,4	2244,6

Дискусійним є віднесення до інвестицій вартості придбання/приватизації підприємств, оскільки така оборудка жодним чином не впливає на ресурсний потенціал національної економіки. До того ж, наявна класифікація капітальних інвестицій за видами активів (табл. 1) не дозволяє об'єктивно оцінити їхню спрямованість на збереження та/чи зміцнення ресурсного потенціалу, створення/збереження робочих місць, покращання умов праці тощо. Саме тому капітальні інвестиції слід розподілити на дві групи: інтенсивні та екстенсивні.

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій (71,8 % – 2016 р.) є кошти підприємств та організацій (табл. 2), що відображає збереження наявної тенденції, яка обумовлена, з одного боку, зростанням частки приватної власності на засоби виробництва, а з іншого – відсутністю у держави можливості (а часто, і бажання) фінансувати інвестиційні проекти. При цьому викликає інтерес той факт, що упродовж 2013–2016 рр. майже удвічі збільшився інвестиційний потенціал місцевих бюджетів (ця тенденція, за умови активізації процесу децентралізації, радше за все, лише посилиться).

Таблиця 2. Капітальні інвестиції за джерела фінансування в Україні, млн. грн./квартал (розраховано за [7])

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Кошти державного бюджету	1543,7	684,4	1729,9	726,7
Кошти місцевих бюджетів	1699,2	1479,7	3565,0	3293,7
Власні кошти підприємств та організацій	41446,7	38657,4	46087,9	48931,0
Кредити банків та інші позики	8608,7	5434,8	5185,0	4904,3
Кошти іноземних інвесторів	1067,8	1410,0	2046,3	2125,6
Кошти населення на будівництво житла	6018,1	5516,1	7996,3	6588,3
Інші джерела фінансування	6018,1	1672,6	1668,7	1581,4

Упродовж 2013–2016 рр. двократне збільшення кількості коштів іноземних інвесторів, номінованих у гривні (табл. 2), супроводжується скороченням на 19,2 % (до \$ 43371,4 млн у 2016 р. [7]) обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну, що обумовлене, з одного боку, майже двократним знеціненням національної валюти (2014 р.), а з іншого, погіршенням соціальної, економічної та політичної ситуації в країні (передусім, через проведення АТО), а також пасивністю підприємств-реципієнтів і відсутністю привабливих об'єктів, які можна було б придбати/приватизувати. При цьому певне занепокоєння викликає той факт, що донині біля третини прямих іноземних інвестицій припадає на офшори (Кіпр, Віргінські острови, Беліз), тобто існує ймовірність того, що значна частка таких надходжень фактично є реінвестиціями (радше за все, капіталу, що має сумнівне походження). Тотожне застереження (але стосовно вже легалізованого капіталу) стосується інвестицій з тих європейських країн (Австрія, Великобританія, Нідерланди, Німеччина, Швейцарія, які приваблюють українських олігархів своєю стабільністю та захищеністю прав власників. До того ж варто погодитись, що "обсяги залучених іноземних інвестицій значною мірою залежать від рівня тінізації української економіки, її корумпованості та економічної злочинності, оскільки ці явища уповільнюють системні перетворення, негативно впливають на міжнародний імідж держави, загрожують національній безпеці та унеможливають створення сприятливого інвестиційного середовища" [19, с. 16]. Водночас, має місце поступове скорочення на 3,9 % (до \$ 6210,0 млн у 2016 р. [7]) обсягу прямих інвестицій з України, що обумовлено як обмеженістю за кордоном кількості привабливих для інвестування об'єктів, так і певним дефіцитом тимчасово вільних коштів у українських олігархів (останнє обумовлено як їх використання у черговому перерозподілі прав власності на засоби виробництва безпосередньо в Україні, так і "виведенням" закордон значних власних капіталів у попередні переціди. Більше того, зважаючи на наявну соціально-економічну та політичну ситуацію в Україні, у них є чудова можливість поєднати власну вигоду та патріотизм, інвестуючи у численні проекти (передусім, у

галузях, де створюється продукція з великою доданою вартістю, у т.ч. у військово-промисловому комплексі), тим самим забезпечуючи не лише розвиток національної економіки, а і покращуючи соціально-економічну ситуацію в країні загалом та її регіонах.

Важливим також є розподіл інвестицій за сферами економічної діяльності. Так, зокрема у 2016 р., на промисловість припадало 33,6 %, сільське господарство – 14,3 %, будівництво – 13,5 %, торгівля – 8,7 %, державне управління й оборона – 3,7 %, охорона здоров'я – 0,8 %, освіта – 0,4 %, наука – 0,1 % інвестицій (табл. 3). Відзначимо, що ці величини не є сталими, а упродовж 2013–2016 рр. мали такі тенденції: приріст інвестицій у сільське господарство (61,2 %) є наслідком прагненням України скористатись сприятливою кон'юнктурою світового ринку продовольства й стати "світовою житницею"; натомість зростання інвестицій у оборону (84,8 %) та охорону здоров'я (35,6 %) обумовлені, передусім, проведенням АТО на її теренах. Попри позитивну динаміку (49,5 %), й надалі недостатнім є фінансування освіти. Занепокоєння викликає й скорочення (на 13,5 %) витрат на наукові дослідження та розробки, що в майбутньому не лише може ускладнити використання наявного ресурсного потенціалу реального сектору національної економіки, а й поставити під загрозу економічну безпеку країни загалом.

Таблиця 3. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності в Україні, млн.грн./квартал (розраховано за [7])

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Сільське господарство	4543,7	4597,0	7327,4	9736,6
Промисловість	24393,5	21560,5	21914,0	22874,5
Будівництво	10199,1	9014,2	10865,9	9200,5
Торгівля	5547,6	5043,9	5165,7	5903,1
Транспорт	4618,2	3874,5	4676,0	4817,5
Готельне та ресторанне господарство	369,2	370,5	347,8	300,2
Фінансова та страхова діяльність	1661,7	1553,6	1612,0	1464,2
Операцію з нерухомим майном	3387,6	2807,5	2974,7	4330,2
Наукові дослідження та розробки	149,8	93,9	129,5	106,3
Державне управління й оборона	1864,1	1452,0	3485,6	2525,6
Освіта	257,6	205,2	385,0	298,4
Охорона здоров'я, соціальна допомога	436,5	306,0	591,8	527,9

Традиційно вважається, що залучення додаткових інвестицій позитивно впливає на параметри розвитку національної економіки. Проте фактична відсутність зв'язку між абсолютними значеннями обсягів капітальних інвестицій (табл. 3; 4) та результатами їх використання як загалом по країні, так і у розрізі окремих галузей (табл. 4), обумовлена розпорошенням у часі й просторі економічного, соціального та екологічного ефектів (їх обрахування можливе, радше за все, лише на рівні підприємств). При цьому, по-перше, слід урахувувати вплив інфляції та зміну курсу валют, оскільки саме ці чинники значною мірою обумовлюють цінність як власне інвестицій, так і результатів їх використання; по-друге, варто усвідомити, що результатом реалізації державної інвестиційної політики є не лише зміцнення ресурсного потенціалу підприємств-реципієнтів і підвищення ефективності їхнього функціонування, створення/збереження робочих місць, покращання умов праці персоналу, а і розширення можливостей споживачів задовольняти власні усе зростаючі потреби за рахунок кращого насичення внутрішнього ринку товарами і послугами, збільшення податкових й інших надходжень до державного та місцевого бюджету, сприяння розвитку суміжних галузей і сфер діяльності; по-третє, не можна ігнорувати той факт, що наявна спрямованість (передусім, іноземних) інвестицій у фінансовий сектор, а також у ресурсо-, енерго- та екологоємні виробництва лише підтверджує статус України як "країни третього світу", дедалі більшою мірою перетворюючи її на "сировинний придаток" розвинених країн світу, які, до того ж, усіма доступними способами будуть унеможливлувати розвиток тих галузей, де створюється продукція з високою доданою вартістю.

Не менше занепокоєння викликає те, що 47,9 % (2016 р.) капітальних інвестицій припадає на Київську та Дніпропетровську області (у т.ч. 28,6 % – на м. Київ), тоді як до початку АТО до числа лідерів також належали Донецька та Луганська області. При цьому, як і раніше, решта регіонів (передусім, аграрних) потерпають від дефіциту інвестиційних ресурсів (табл. 5), тим самим посилюючи диспропорції розвитку території – "відмінності в показниках їхнього потенціалу та результатів його використання, що призводить до подальшого збільшення розриву між ними унаслідок концентрації капіталів і людських ресурсів на території з найбільш сприятливими умовами для ведення бізнесу та життя людей" [17, с. 79].

Таблиця 4. Основні показники розвитку України (розраховано за [7])

Показник	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Капітальні інвестиції, млн. грн./квартал	62468,3	54855,0	68279,1	68150,0
ВВП, млн. грн./квартал	366299,5	396728,7	494864,5	543913,3
у т.ч. сільське господарство	32184,5	40286,3	59000,7	57294,0
промисловість	61578,5	68292,5	83472,5	96175,7
Працевлаштування безробітних, тис. осіб/квартал	135,5	123,7	111,2	106,8
у т.ч. сільське господарство	34,5	33,1	29,9	30,8
промисловість	32,0	28,7	24,7	30,6

Таблиця 5. Капітальні інвестиції за регіонами в Україні, млн. грн./квартал (розраховано за [7])

Регіон	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
м. Київ	16018,1	15171,8	20054,2	19468,7
Київська область	4865,7	4566,0	5734,0	6832,4
Дніпропетровська область	5114,1	4849,1	6082,7	6394,1
Харківська область	2108,7	1891,9	2630,1	3597,0
Львівська область	2200,8	2220,0	2961,3	3159,6
...
Херсонська область	483,5	479,5	731,6	921,0
Рівненська область	668,3	640,2	1044,2	835,9
Закарпатська область	582,9	631,1	908,7	755,7
Луганська область	2777,7	1279,1	456,4	574,0
Чернівецька область	531,8	387,5	651,9	446,5

Обираючи стратегію вдосконалення державної інвестиційної політики щодо розвитку окремих регіонів, варто пам'ятати, що "території мають різний рівень розвитку, і цей розрив у більшості випадків лише зростає" [18, с. 98]. Тому слід ставити питання не про "вирівнювання" розвитку регіонів, про максимізацію позитивних і мінімізацію негативних ефектів за рахунок сприяння залученню та ефективному використанню інвестиційних ресурсів. При цьому має посприяти реалізація комплексу заходів, як-от: "забезпечення правопорядку на території, верховенства права та рівності усіх перед законом; захист території та її населення від зовнішньої військової агресії; захист майнових прав фізичних та юридичних осіб; протидія рейдерству, корупції та іншим проявам злочинності; визначення процедур (зокрема, приватизації та оренди оренди земельних ділянок і майнових комплексів; розширення меж населених пунктів; зміни громадянства та прав власності; відкриття та закриття бізнесу, перевірки його діяльності); розміщення на конкурсній основі бюджетних коштів для фінансування інвестиційних проектів; установлення чітких, зрозумілих і стабільних "правил гри"; формування рейтингу населених пунктів з метою залучення інвестицій; розробка територіальних інвестиційних та інноваційних програм, проектів, пропозицій; обґрунтування та правове унормування загальнодержавних нормативів використання територій і ресурсів територіальних громад у контексті сталих темпів їх розвитку; спрощення процедур стосовно руху капіталів і трудових ресурсів; надання пільг щодо розміру орендної плати; спільне фінансування масштабних проектів (зокрема, ремонту та будівництва доріг, мостів і шляхопроводів, реконструкції аеропортів й об'єктів ЖКГ, будівництва нових станцій метрополітену, проведення крупних міжнародних спортивних і культурних заходів тощо); перетворення території на привабливі для розвитку підприємництва шляхом усунення занедбаності, ефективної експлуатації будівель, підготовки ділянок міської території для подальшого використання, що включає у т.ч. й забезпечення їх необхідною інфраструктурою та комунікаціями; розробка програм і стратегій, спрямованих на реалізацію інвестиційно-інноваційної моделі розвитку територій; надання податкових і митних пільг; надання державних і муніципальних гарантій при реалізації соціально значущих проектів тощо" [18, с. 191–195].

Висновки. На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик вживаного поняттєвого апарату дістало подальшого розвитку тлумачення понять: "державна інвестиційна політика" – цілеспрямована діяльність органів публічного управління зі сприяння залученню та ефективному використанню інвестицій, забезпечення захисту прав інвесторів і реципієнтів (у т.ч. щодо вільного розпорядження продукцією, ресурсами та прибутком, що є результатами інвестиційної діяльності); "соціально-економічний розвиток територій" – покращання якісних і кількісних параметрів умов життєдіяльності та ведення бізнесу на певній території. В Україні основним джерелом

фінансування капітальних інвестицій є кошти підприємств та організацій, левова частка яких спрямовується на придбання машин, обладнання та інвентарю. Серед галузей у пріоритеті промисловість, сільське господарство та будівництво; серед регіонів – Київщина та Дніпропетровщина. Соціально-економічний розвиток України та її регіонів істотною мірою залежить не лише від обсягів, виду та спрямування інвестицій, а і від ефективності їх використання. Економічний, соціальний та екологічний ефект від використання залучених інвестицій розпорошені у часі та просторі, що ускладнює об'єктивну оцінку результативності державної інвестиційної політики. Продовження наукових розвідок за даною проблематикою сприятиме подальшому соціально-економічному розвитку України та її регіонів, у т.ч. за рахунок вдосконалення державної інвестиційної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Березька К. М., Березький О. М., Маслій В. В. Оцінювання диспропорцій регіонального розподілу іноземних інвестицій в Україні // Актуальні проблеми економіки. 2013. № 12. С. 106–114.
2. Белейченко О. Г. Напрями вдосконалення інвестиційної політики в Україні // Університетські наукові записки: зб. наук. пр. Хмельницький, 2008. № 4. С. 404–409.
3. Бондаренко Ю. Г. Підвищення ефективності державного управління в інвестиційній діяльності // Актуальні проблеми економіки. 2015. № 10. С. 89–94.
4. Васильченко Г. В., Васильченко С. М., Стефанишин Б. М. Інвестиційна привабливість регіонів в умовах глобалізації економіки // Держава та регіони. (Серія "Економіка та підприємництво"). 2015. № 1. С. 148–152.
5. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
6. Дацій Н. В. Розвиток державної інвестиційної політики на національному та галузевому рівнях: автореф. дис. ... д. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Київ, 2010. 42 с.
7. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
8. Затоначька Т. Г., Шиманська О. А. Методичні підходи до оцінки соціальної ефективності державних інвестиційних програм і проєктів // Фінанси України. 2012. № 11. С. 94–101.
9. Кахович О. О. Особливості формування структурно-інвестиційної політики України // Економіка та держава. 2009. № 11. С. 178–180.
10. Клименко О. М. Формування державної інноваційно-інвестиційної промислової політики в регіоні: автореф. дис. ... к. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Київ, 2010. 18 с.
11. Комашенко Т. А. Інвестиційний ринок України як об'єкт державного регулювання: сутність та механізми функціонування // Економіка та держава. 2009. № 9. С. 86–88.
12. Кондрашова М. В. Механізми здійснення державної інвестиційної політики в регіоні: автореф. дис. ... к. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Київ, 2010. 22 с.
13. Косенко А. В. Шляхи вдосконалення державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату // Держава та регіони. (Серія "Державне управління"). 2012. № 3. С. 56–59.
14. Крейдич І. М. Домінанти формування інвестиційної політики в умовах ресурсних обмежень // Економіка та держава. 2014. № 4. С. 61–64.
15. Курило С. В. Інвестиційна політика, її сутність і роль у сучасних умовах // Держава та регіони. (Серія "Економіка та підприємництво"). 2009. № 2. С. 109–111.
16. Макогін З. Я. Аналіз ефективності використання інвестиційних ресурсів регіонами України // Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 7. С. 17–22.
17. Мельниченко А. А. Диспропорции развития территорий как объект государственной структурной политики // Проблемы и перспективы модернизационного развития славянских государств в современных условиях: материалы III Славянского форума, 27–29 сентября 2012 г. В 2-х т. / под общ. ред. В. Ф. Ницевича, О. П. Овчинниковой. Орел: Изд-во ОФ РАНХиГС, 2012. Т. 1. С. 76–80.
18. Мельниченко О. А. Управління структурними зрушеннями: підручник. Харків: Оберіг, 2013. 300 с.
19. Мерзляк А. В. Державне управління іноземними інвестиціями: регіональний аспект: автореф. дис. ... д. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". – Київ, 2003. 29 с.
20. Новицька Т. А. Формування державної інвестиційної політики на загальнонаціональному та регіональному рівнях: автореф. дис. ... к. держ. упр.: спец. 25.00.02 "Механізми державного управління". Київ, 2010. 22 с.
21. Ткачик Ф. П. Державна інвестиційна політика та її вплив на розвиток економіки регіону: дис. ... к. е. н.: спец. 08.00.03 "Економіка та управління національним господарством". Ірпінь, 2013. 187 с.